

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK XLI

5/2007

Rozvoj mesta

Mesto – to je živý organizmus, priestor pre bežných obyvateľov, ktorí v ňom pracujú, bývajú, oddychujú, ale aj pre návštevníkov prichádzajúcich objavovať zaujímavé miesta.

Mesto – priestor prehustený množstvom sietí, domov, objektov, pozmenenej prírody. Možno tu nájsť ešte zvyšky pôvodných ekosystémov, ale aj rôzne nepôvodné druhy, ruderálne spoločenstvá a celý rad umelo vysadených rastlín.

Mesto – čo sa vlastne od neho očakáva? Akým smerom ho treba formovať? Tvár našich miest sa v poslednom období veľmi rýchlo mení. Príbúdajú nové stavby, imponantnejšie ako predchádzajúce. Každá doba zanecháva v meste svoju pečať.

Čo by bolo potrebné pre mesto urobiť? Aká je dimenzia využitia súčasného mesta, čo sa ešte zmestí do jeho útrob? Aké ponaučenie by si mali súčasníci zobrať z histórie? Snáď vo všetkých väčších mestách problémy spôsobuje doprava, často až živelná nová výstavba, alebo aj zahusťovanie zastavaných priestorov a úbytok plôch sídelnej vegetácie.

Na najvyššej úrovni pri rozvoji mesta stojí jeho územný plán. I napriek pripomienkovaniu často vznikajú pri jeho schvaľovaní strety medzi urbanistami a obyvateľmi. Urbanisti vidia rozvoj mesta predovšetkým v zaplňaní voľných priestorov a občania by uprednostnili zachovanie čo i len menších trávnatých plôch s lavičkami a stromami. Mnohí obyvatelia sú ale do značnej miery pasívni, pokiaľ sa ich problém nedotýka. Majú aktivisti dostatok argumentov i energie na zvrátenie určitých nežiaducich tendencií v meste? Hlasy odborníkov v sporných otázkach často chýbajú. Stálo by za uváženie vytvoriť okrem hlavného architekta aj funkciu hlavného ekológa mesta.

Jedným z dôležitých argumentov, prečo plochy sídelnej vegetácie zachovať, je ich nesporný význam pri znižovaní účinkov klimatickej zmeny a zabezpečovaní ekologických funkcií v meste. Je to aj priestor na oddych a športovanie, a v neposlednom rade je tu aj jeho kultúrnohistorická hodnota. Legislatívne predpisy, či už je to zákon o ochrane prírody a krajiny, zákon o pamiatkovom fonde, zákon o vodách, o lesoch a pod., chránia len mimoriadne hodnoty mesta, ktorých, paradoxne, neustále ubúda. V Bratislave sme svedkami toho, že na základe zániku predmetu ochrany sa rušia chránené areály priamo v centre mesta. Azda najvhodnejším argumentom na záchranu „zelených“ plôch je územný systém ekologickej stability, ktorý vymedzuje biocentrá, biokoridory, interakčné plochy a aj genofondové lokality. Keďže mnohé z týchto prvkov nie sú prepojené na ochranu, ich postavenie sa často mení v prospech intenzívnejšieho využitia.

Kam smeruješ mesto? Zachovávajú sa tvoje historické, prírodné, ale aj duchovné hodnoty? Alebo je to predzvesť úteku z mesta...

Tatiana Hrnčiarová

Obsah

- J. Gregor:** Životné prostredie v mestách v kontexte s aktivitami Európskej únie 229
- H. Pifko, R. Špaček:** Tvorba mesta – ideály, charty, vízie 233
- M. Lapin:** Klimatické zmeny a ich možné dôsledky v mestách 240
- L. Krajcovic:** Vplyv stavebných materiálov na zmenu klímy v mestách 245
- A. Ďurkovský:** Aká bude Bratislava, také bude Slovensko 249
- T. Hrnčiarová:** Optimálny rozvoj Bratislavy z hľadiska zachovania diverzity krajiny 254
- L. Trubíniová:** Rozvoj za každú cenu? (Problémy Bratislavy z pohľadu aktívnych občanov) 265
- Z. Hudeková:** Udržateľný rozvoj a kvalita životného prostredia v meste 269
- A. Vaishar, P. Klusáček, E. Nováková, J. Kolečka:** Sociálne aspekty životného prostredia ve městě 275

Aktuality

- T. Hrnčiarová:** Deväť ocenení pre jedno pracovisko 227
- T. Hrnčiarová:** Klimatická zmena a udržateľný rozvoj miest 228

Contents

J. Gregor: Human Environment in Towns in the Context with Activities of the European Union	229
H. Pifko, R. Špaček: Urban Planning – Ideals, Charters, Visions	233
M. Lapin: Climate Changes and Possible Impacts in Urban Areas	240
L. Krajcsovics: Impact of Buildings Materials on Climate Change in Cities	245
A. Ďurkovský: Like Bratislava – Like Slovakia	249
T. Hrnčiarová: Optimum Development of Bratislava for Conservation Landscape Diversity	254
L. Trubíniová: Development at Any Price? (Problems of Bratislava from the Viewpoint of Active Citizens)	265
Z. Hudeková: Sustainable Development and Environmental Quality in the Cities	269
A. Vaishar, P. Klusáček, E. Nováková, J. Kolečka: Social Aspects of the Environment in the City	275
News	
T. Hrnčiarová: 9 Awards for one Institution	227
T. Hrnčiarová: Climate Change and Urban Sustainable Development	228

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

VOLUME XLI

5/2007

Urban development

Town – it is a living organism, a space for people working, living, resting there as well as for the visitors coming to discover interesting places.

Town – a space full with dense networks, houses, objects, changed nature. There can be found the remnants of primary ecosystems as well as different introduced species, ruderal communities and a row of man-planted plants.

Town – what is expected from it? How ought to form it? In the last years the shape of our towns rapidly changes. New buildings are on the increase, more imposing than the formers ones. Each period leaves its own imprint.

What would be necessary to do for the town? What is the dimension of the present use of tuhe town, what can get into it? What lesson should be drawn from the history? Perhaps in all bigger towns the traffic, often uncontrolled new building or concentrated build-up areas and loss of settlement vegetation cause problems.

On the highest level in urban development is its territorial plan. During its approval often comes to collision between urbanists and inhabitants. According to urbanists urban development is mainly to build-up all free spaces and people would prefer the conservation of the smallest grassy areas with benches and trees. But many of them are rather passive as the problem does not touch them. Have the activists enough arguments and energy to turn certain undesirable tendencies in towns? Voice of specialists in disputed questions often absents. It would be worthwhile besides the function of chief architect to create the function of the town's chief ecologist, too.

An important argument, why the areas of settlement vegetation have to be conserved, is their indisputable significance in diminisginh the effects of climate change and ensuring the ecological functions in the town. It is a space for resting and sport, and not at least here is its cultural-historical value. Legislative rules – act on nature protection and landscape, act on monuments, act on waters, forests etc. protect the permanently diminished extra values of the town. In Bratislava we are the witnesses that because of extinction of the objects of protection are abolished the protected areas in the centre of the town. Perhaps the most suitable arguments to protect the „green“ areas is the territorial system of ecological stability (ecological network) limiting the biocentres, biocorridors, interaction areas as well as gene-pool sites. Because many of these elements are not connected with protection, their position is frequently changed in favour of more intensive use.

Town where are you going? Will be your historical, natural as well as spiritual values conserved? Or it is the omen of escape from the town...

Tatiana Hrnčiarová